

**РОЗДІЛ 4. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО І КРИМІНАЛЬНИЙ
ПРОЦЕС; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО І
КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА;
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

УДК 343.9:340.113.1:340.115.7

DOI 10.31732/2708-339X-2026-19-A12

**КРИМІНОЛОГІЯ, ЮРИДИЧНА АНАЛІТИКА ТА ЮРИДИЧНА
ТЕХНІКА: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ**

Горєлова В.Ю.,

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін,
Університет економіки та права «КРОК»
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113
e-mail: HorelovaVY@krok.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6536-2422>*

**CRIMINOLOGY, LEGAL ANALYTICS, AND LEGAL TECHNIQUE:
INTERDISCIPLINARY FOUNDATIONS OF CONTEMPORARY CRIME
RESEARCH**

Horielova V. Yu.,

*PhD in Law, Associate Professor,
Professor of Department of the State Legal Disciplines
«KROK» University
Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113
e-mail: HorelovaVY@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6536-2422>*

Анотація. У статті аналізується потенціал міждисциплінарного синтезу кримінології, юридичної аналітики та правової техніки у дослідженні злочинності. Констатується, що традиційні галузеві підходи поступаються місцем комплексним моделям, здатним враховувати багатофакторну природу детермінації злочинності. З формальної логіки виводиться необхідність розгляду правових явищ у нерозривному зв'язку з їхньою соціальною ефективністю. Обґрунтовується, що юридична аналітика виступає джерелом емпірично верифікованих знань про тенденції злочинності, дозволяючи перейти до політики, заснованої на доказах (evidence-based policy). Наголошується, що якісний аналіз даних (від статистики до Big Data) трансформує інформацію про злочинність у конкретні правові рішення. Акцентується увага на кримінологічній функції правової техніки: якість законодавчого тексту, відсутність колізій та прогалин є запорукою ефективної дії кримінально-правових заборон. Зазначається, що юридична техніка виступає важливим запобіжником злочинності. Підкреслюється важливість розуміння юридико-технічних дефектів (колізії, прогалини, оціночні поняття) як самостійних криміногенних детермінант, що створюють «лазівки» для ухилення від відповідальності. Разом з тим констатується відсутність цілісної моделі, яка б поєднувала аналітичні дані про злочинність з техніко-юридичним інструментарієм. В цьому контексті розглядається концепція «кримінологічного циклу законотворчості». При цьому стверджується, що юридична аналітика постачає емпіричні дані про об'єкт регулювання, а юридична техніка забезпечує їх коректну імплементацію у нормативний текст задля досягнення максимальної превентивної дії закону. Наукова новизна результатів полягає у комплексному обґрунтуванні міждисциплінарної моделі дослідження злочинності. Зокрема, у статті вперше розроблено концептуальну схему «кримінологічного циклу законотворчості»; удосконалено підхід до розуміння правової техніки як запобіжника злочинності через обґрунтування криміногенності юридико-технічних дефектів; дістало подальшого розвитку визначення «юридичної аналітики» як системи методів трансформації статистичної інформації у правові рішення; запропоновано алгоритм кримінологічної експертизи проєктів нормативних актів.

Ключові слова: кримінологія, юридична аналітика, юридична техніка, міждисциплінарний підхід, злочинність, кримінологічний цикл законотворчості, evidence-based policy, правотворчість.

Формул: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 9.

Abstract. The article analyzes the potential of an interdisciplinary synthesis of criminology, legal analytics, and legal technique in the study of crime. It is asserted that traditional sectoral approaches are giving way to comprehensive models capable of accounting for the multifactorial nature of the determination of crime. On the basis of formal logic, the necessity of examining legal phenomena in their inseparable connection with their social effectiveness is derived. It is substantiated that legal analytics serves as a source of empirically verified knowledge about crime trends, enabling a transition to evidence-based policy. It is emphasized that high-quality data analysis (from statistics to Big Data) transforms information about crime into concrete legal decisions. Attention is focused on the criminological function of legal technique: the quality of legislative text, as well as the absence of conflicts and gaps, constitutes a guarantee of the effective operation of criminal law prohibitions. It is noted that legal technique serves as an important safeguard against crime. The importance of understanding legal-technical defects (conflicts, gaps, evaluative concepts) as independent criminogenic determinants that create «loopholes» for evading liability is emphasized. At the same time, the absence of a comprehensive model that would combine analytical data on crime with the technical-legal instrumentarium is ascertained. In this context, the concept of the «criminological cycle of lawmaking» is examined. It is argued that legal analytics provides empirical data on the object of regulation, while legal technique ensures their proper implementation in the normative text in order to achieve the maximum preventive effect of the law. The scientific novelty of the results lies in the comprehensive substantiation of an interdisciplinary model for the study of crime. In particular, the article for the first time develops the conceptual framework of the «criminological cycle of lawmaking»; improves the approach to understanding legal technique as a safeguard against crime through the substantiation of the criminogenic nature of legal-technical defects; further develops the definition of «legal analytics» as a system of methods for transforming statistical information into legal decisions; and proposes an algorithm for the criminological examination of draft normative acts.

Keywords: criminology, legal analytics, legal technique, interdisciplinary approach, crime, criminological cycle of lawmaking, evidence-based policy, lawmaking.

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 0, bibl.: 9.

Постановка проблеми. Сучасна злочинність демонструє тенденції, які не можуть бути повноцінно пояснені та охоплені засобами виключно кримінального права або класичної кримінології. Транснаціональний характер, кібернетичні виміри, організовані форми та мінливість суспільних відносин вимагають нових підходів до правового регулювання та запобігання протиправним проявам. Спостерігається розрив між емпіричними даними про злочинність, методами їх аналізу та якістю законодавчого забезпечення боротьби з нею. Юридична аналітика часто залишається суто статистичним інструментом, не трансформуючись у конкретні правові рішення, а юридична техніка розглядається лише як набір формальних правил нормотворення, поза її кримінологічним значенням. Це зумовлює необхідність переосмислення міждисциплінарних зв'язків та пошуку нової методології, яка б дозволила інтегрувати аналітичні ресурси, кримінологічне знання та законодавчу техніку в єдину систему дослідження та

протидії злочинності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема міждисциплінарних зв'язків у дослідженні злочинності перебуває у центрі уваги сучасних науковців. Теоретико-методологічне підґрунтя закладено у підручнику за редакцією В. В. Чернея та О. М. Джужі. Особливості запобігання злочинності в транзитивному суспільстві України аналізуються у працях В. С. Батиргарєвої. Проблема цифрової трансформації права висвітлена у колективному підручнику за редакцією С. Костенко. Методологічні аспекти юридичної техніки досліджує О. О. Кулініч, державну політику у сфері боротьби зі злочинністю – Ю. В. Луценко, а тенденції та методи пізнання злочинності – О. Г. Кулик. Серед зарубіжних науковців вагомий внесок зробили Л. Шерман (L. Sherman), який обґрунтовує стандарти доказової поліцейської діяльності, Д. Вайсбурд – дослідник інновацій у правоохоронній діяльності, та Л. Вінтгенс, який розробляє концепцію легіспруденції. Незважаючи на значний масив наукових праць, питання

цілісної інтеграції кримінологічних знань, аналітичного інструментарію та засобів правової техніки в єдину модель дослідження злочинності залишається недостатньо розробленим, що й зумовлює актуальність даної статті.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Попри ґрунтовні напрацювання у сферах кримінології, цифровізації права та юридичної техніки, низка аспектів залишається недостатньо дослідженою. У сучасній доктрині бракує комплексного бачення синергії аналітичного інструментарію та засобів правової техніки як єдиного механізму протидії злочинності. Юридична аналітика досі розглядається переважно як допоміжний ресурс, а не як структурний елемент правотворчої технології. Дискусійним залишається питання методологічної адаптації класичних засобів юридичної техніки до умов цифровізації правоохоронної сфери. Потребує уточнення алгоритм інтеграції результатів предиктивного аналізу та data-driven підходів у нормативно-правові акти. Також необхідно оновити критерії оцінки ефективності правових засобів боротьби зі злочинністю з урахуванням новітніх методів пізнання криміногенних процесів у транзитивному суспільстві. Необхідність розробки цілісної моделі взаємодії юридичної аналітики та правової техніки визначає актуальність і напрям цього дослідження.

Мета статті – обґрунтувати теоретико-методологічні засади інтеграції юридичної аналітики в систему правової техніки для вдосконалення державної політики та механізмів боротьби зі злочинністю в умовах цифровізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній кримінологічній думці питання стану наукової розробки проблеми злочинності постає не лише як академічний виклик, а й як суспільна потреба. Війна, цифровізація та глобальні трансформації змінюють саму природу злочинності, і це змушує науковців шукати нові методологічні опори. Українські дослідниці й дослідники [2, с. 12–14; 3, с. 9–15] наголошують на

тому, що класичні кримінологічні інструменти вже не дають достатньої глибини аналізу. Їхні праці показують, що злочинність не можна розглядати ізольовано від соціальних процесів, правових дефектів чи аналітичних даних, які продукує держава. Це підводить нас до думки про необхідність міждисциплінарного підходу, де кримінологія взаємодіє з юридичною аналітикою [6, с. 15–24, 188–205] та правовою технікою [4, с. 142–145]. Зарубіжні автори [7, р. 321–323; 8, р. 117–146; 9, р. 1–15] пропонують концепції, які вже стали класикою у світовій кримінології: evidence-based policy, problem-oriented policing, jurisprudence. Вони демонструють, що емпіричні дані можуть і повинні трансформуватися у правові рішення, але водночас визнають існування розриву між дослідженням і законотворчістю. В Україні цей розрив проявляється особливо гостро: аналітичні матеріали накопичуються, проте їхня імплементація у законодавчі тексти залишається фрагментарною [5, с. 86–90]. Це створює методологічну прогалину, яка потребує заповнення. Звідси випливає ключове питання: чи можливо вибудувати цілісну модель, яка б поєднувала кримінологічний аналіз [1, с. 50–56; 188–189], юридичну аналітику [6, с. 188–205] та правову техніку [4, с. 142–146] в єдину систему? Адже лише така інтеграція здатна забезпечити не просто опис злочинності, а й її реальну превенцію через якісне законодавство. І якщо світова наука вже рухається у цьому напрямі, то українська кримінологія має шанс не лише наздогнати, а й запропонувати власні інноваційні рішення. Чи стане ця інтеграція новим стандартом для дослідження злочинності, чи залишиться лише теоретичною моделлю, питання залишається відкритим. Але саме воно визначає перспективу подальших пошуків і дискусій.

Проблема визначення понятійно-категоріального апарату у дослідженні злочинності є не менш складною, ніж аналіз емпіричних даних. Кримінологія традиційно розглядається як наука про закономірності злочинності, її детермінанти та шляхи

запобігання [1, с. 27–28, 50–56]. Проте сучасні виклики (від цифровізації права [3, с. 9–15, 129] до воєнних трансформацій суспільства [2, с. 12–14]) змушують розширювати межі цього поняття. Юридична аналітика, яка ще донедавна сприймалася як допоміжний інструмент правоохоронної діяльності [6, с. 15–24], нині перетворюється на самостійний напрям, що забезпечує кримінологію емпіричними даними, здатними впливати на політику держави. Водночас юридична техніка, яку досліджує О. Кулініч, постає не лише як набір методів формулювання нормативних актів, а як концептуальний інструмент, що може мати превентивний ефект, знижуючи криміногенний потенціал законодавчих дефектів [4, с. 142–146]. Співвідношення цих трьох категорій (кримінології, юридичної аналітики та правової техніки) вимагає уточнення. Якщо кримінологія є базовою наукою, що формує теоретичні моделі злочинності, то юридична аналітика забезпечує її фактичним матеріалом, а юридична техніка створює умови для імплементації висновків у законодавчу практику. У цьому сенсі вони утворюють своєрідний трикутник, де кожна вершина підтримує інші. Зарубіжні дослідники, такі як Л. Вінтгенс [9, р. 1–15], підкреслюють раціональність права як системи, що має бути не лише формальною, а й концептуально обґрунтованою. Це підводить нас до висновку, що понятійно-категоріальний апарат сучасної кримінології не може бути замкненим у межах класичних дефініцій, а має інтегрувати аналітичні та технічні виміри. В Україні ця інтеграція проявляється поступово: від спроб використання аналітичних прогнозів у правоохоронній діяльності [6, с. 188–205] до дискусій про якість законодавчих текстів у транзитивному суспільстві [2, с. 12–14]. Чи стане вона новим стандартом для дослідження злочинності, питання відкрите, але очевидно, що без уточнення категоріального апарату неможливо рухатися далі у побудові міждисциплінарної моделі.

Сучасна кримінологія дедалі більше відходить від традиційної статистики як

єдиного джерела знань про злочинність. Хоча статистичні дані залишаються важливими для загальної оцінки тенденцій, вони не здатні відобразити складні соціальні процеси, що формують криміногенне середовище. Саме тому на перший план виходять інструменти юридичної аналітики, які поєднують кількісні показники з якісними індикаторами, використовуючи методи Big Data, алгоритми машинного навчання та предиктивне моделювання [6, с. 188–205]. Ці технології дозволяють не лише фіксувати злочинність у її поточному стані, а й прогнозувати її розвиток, що відкриває нові горизонти для кримінологічної науки. Зарубіжний досвід демонструє ефективність таких підходів. Л. Шерман у своїй концепції evidence-based policing доводить, що політика у сфері боротьби зі злочинністю має ґрунтуватися на емпірично перевірених даних, а не на інтуїтивних рішеннях чи політичних гаслах [7, р. 321–323]. Д. Вайсбурд та Е. Брага показують, що інноваційні моделі поліцейської діяльності, зокрема problem-oriented policing, здатні знижувати рівень злочинності завдяки точковому впливу на криміногенні осередки [8, р. 117–146]. У цьому контексті предиктивна аналітика стає не просто інструментом прогнозування, а засобом формування стратегічних рішень. В Україні спроби інтеграції нових методів аналізу злочинності лише набирають обертів. Дослідження О. Кулика та І. Ткаченко [6, с. 188–205] показують, що юридична аналітика може стати основою для системного прогнозування у правоохоронній діяльності. Проте залишається проблема інституційної готовності: чи залишаться вони у межах традиційної статистики – це питання визначає перспективу розвитку української кримінології у найближчі роки. Таким чином, сучасні методи аналізу злочинності формують нову парадигму, де дані перетворюються на інструмент управління ризиками. Але чи зможе ця парадигма стати універсальною, чи залишиться лише теоретичною моделлю – дискусія відкрита. І саме вона потребує подальшого осмислення як у науковій площині, так і у практиці державної політики.

Проблема розриву між емпіричними дослідженнями злочинності та їхньою імплементацією у правотворчість є однією з ключових у сучасній кримінології. Аналітичні дані, які продукують правоохоронні органи та наукові інституції, часто залишаються у сфері статистичних звітів чи академічних публікацій, не доходячи до рівня законодавчих рішень. Це створює парадокс: держава володіє знанням про реальний стан злочинності, але не завжди здатна трансформувати його у дієву політику. Ю. Луценко у своїх працях наголошує, що політика держави у сфері боротьби зі злочинністю в Україні часто відстає від реальних тенденцій, а отже потребує системної інтеграції аналітичних матеріалів у процес законотворчості [5, с. 86–90]. Зарубіжний досвід демонструє інші моделі. Концепція evidence-based policy, яку розробляє Л. Шерман, показує, що емпіричні дані можуть стати основою для стратегічних рішень, якщо вони інтегруються у політичний процес [7, р. 321–323]. У цьому сенсі юридична аналітика виступає не лише як інструмент прогнозування, а як міст між кримінологічною наукою та правовою технікою. Д. Вайсбурд підкреслює, що інноваційні моделі поліцейської діяльності ефективні лише тоді, коли їхні результати враховуються у законодавчій практиці; інакше вони залишаються локальними експериментами без системного впливу [8, р. 339–348]. В Україні поступові кроки у цьому напрямі вже робляться. Дослідження Кулика та Ткаченко доводять, що юридична аналітика може забезпечити правоохоронну діяльність прогнозами, які мають бути враховані у кримінальній політиці [6, с. 188–205]. Проте залишається питання: чи готова українська правова система до такої інтеграції? Адже юридична техніка, як показує Кулініч [4, с. 142–146], часто страждає від колізій та прогалів, що знижує ефективність навіть найкращих аналітичних даних. Це підводить нас до висновку, що трансформація емпірики у правові рішення можлива лише за умови одночасного вдосконалення законодавчої техніки. Таким чином, юридична

аналітика може стати ключовим джерелом для формування кримінальної політики, але її ефективність залежить від здатності правової системи інтегрувати ці дані у нормативні акти. Чи стане цей процес новим стандартом для українського законодавства, чи залишиться лише окремими спробами, це питання потребує подальшого осмислення і практичної перевірки.

Одним із найменш досліджених, але надзвичайно важливих чинників злочинності є якість законодавчого тексту. Юридико-технічні дефекти (колізії, прогалини, надмірні оціночні поняття) створюють умови для правової невизначеності, яка у свою чергу може провокувати криміногенну поведінку. Коли закон не дає чіткої відповіді, виникає простір для маніпуляцій, зловживань і вибіркового правозастосування. Саме тому дослідження методологічних аспектів юридичної техніки, які проводить О. Кулініч, набувають особливого значення: вони показують, що дефекти правотворчості здатні перетворюватися на детермінанти злочинності [4, с. 142–146]. У цьому контексті кримінологія та юридична техніка перетинаються у точці ризику. Якщо кримінологія традиційно вивчає соціальні та психологічні чинники злочинності, то юридична техніка додає ще один вимір – нормативний. Прогалини у законодавстві можуть створювати «сіру зону», де злочинність не лише виникає, а й легітимізується через відсутність чітких правил. Колізії між нормами різних законів породжують правову плутанину, яка ускладнює роботу правоохоронних органів і судів. А надмірні оціночні поняття відкривають шлях до суб'єктивного тлумачення, що підриває принцип правової визначеності. Зарубіжні дослідники також звертають увагу на цей аспект. Л. Вінтгенс, розвиваючи концепцію легіспруденції, наголошує, що раціональність права полягає не лише у його змісті, а й у формі [9, р. 1–15]. Текст закону має бути структурованим, логічним і передбачуваним, інакше він стає джерелом правової нестабільності. У цьому сенсі юридико-технічні дефекти можна розглядати як латентний криміногенний

фактор, який діє не менш потужно, ніж соціальні чи економічні умови. В Україні проблема дефектів законодавства особливо актуальна у період воєнного стану та швидкої цифровізації права [2, с. 12–14; 3, с. 9–15]. Прийняття нормативних актів у прискореному режимі часто призводить до помилок, які згодом стають джерелом правових конфліктів. Це підводить нас до висновку: якість юридичної техніки є не лише питанням академічної дискусії, а й практичним інструментом запобігання злочинності.

Якщо у попередньому контексті ми розглядали юридико-технічні дефекти як латентний криміногенний фактор, то тепер варто показати інший бік правової техніки, а саме її потенціал як превентивного інструменту. Якість законодавчого тексту може не лише знижувати ризики правової невизначеності, а й формувати стабільне середовище, у якому злочинність втрачає ґрунт для розвитку. Чіткість формулювань, логічна структура норм, узгодженість між різними актами – усе це створює умови для передбачуваності правозастосування, що є ключовим елементом у запобіганні злочинності. О. Кулініч [4, с. 142–146] наголошує, що методологічна культура правотворчості має безпосередній вплив на криміногенний потенціал суспільства. Якщо законодавець дотримується принципів юридичної техніки, то ймовірність виникнення колізій та прогалин зменшується, а отже знижується і ризик використання цих дефектів у злочинних практиках. У цьому сенсі юридична техніка виконує функцію своєрідного «фільтра», який не допускає проникнення криміногенних факторів у нормативну систему. Дослідження В. Батиргарєєвої [2, с. 12–14, 22–25] показують, що у транзитивному суспільстві, де правова система перебуває у стані постійних змін, особливо важливо забезпечити стабільність через якість законодавчих текстів. Воєнний стан та цифровізація права [3, с. 9–15] лише підсилюють цю потребу: швидкі зміни нормативної бази можуть створювати хаос, якщо вони не підкріплені належною юридичною технікою. Саме тому

превентивна функція правової техніки стає не менш важливою, ніж функція кримінологічного аналізу чи юридичної аналітики. Зарубіжні автори [9, р. 1–15] підкреслюють, що раціональність права полягає у його здатності бути передбачуваним і зрозумілим. Це означає, що якість законодавчого тексту може виступати як інструмент запобігання не лише правовим конфліктам, а й злочинності загалом. Таким чином, юридична техніка набуває статусу превентивного механізму, який працює на рівні формування нормативної культури. Отже, юридична техніка не обмежується роллю технічного інструменту для оформлення законів. Вона стає важливим елементом кримінологічної політики, здатним знижувати ризики злочинності через забезпечення якості правотворчості. Чи зможе українська правова система у найближчі роки інтегрувати цю превентивну функцію у свою практику? Це питання, яке визначатиме ефективність боротьби зі злочинністю у період воєнних і поствоєнних трансформацій.

Сучасна кримінологія дедалі більше потребує інтеграції з іншими галузями правової науки, адже лише комплексний підхід дозволяє зрозуміти й ефективно регулювати злочинність. У цьому контексті пропонується концепція «кримінологічного циклу законотворчості», яка поєднує три ключові елементи: кримінологію, юридичну аналітику та правову техніку. Вона може стати своєрідною моделлю взаємодії, де кожен етап не існує ізольовано, а логічно переходить у наступний, утворюючи замкнену систему вироблення та реалізації правових рішень. Кримінологія виступає відправною точкою цього циклу, адже саме вона досліджує природу злочинності, її детермінанти та тенденції розвитку [1, с. 27–28, 50–56]. Проте самі по собі кримінологічні висновки залишаються абстрактними, якщо вони не підкріплені емпіричними даними. Тут вступає юридична аналітика, яка забезпечує кримінологію фактичним матеріалом – від статистики до прогнозів, побудованих на основі Big Data та алгоритмів машинного навчання [6, с. 188–205].

Вона перетворює теоретичні моделі на конкретні показники, які можна використати для формування політики. Далі у цикл включається юридична техніка, яка виконує роль імплементаційного механізму. Вона трансформує аналітичні дані та кримінологічні висновки у нормативні акти, забезпечуючи їхню логічність, узгодженість і превентивний потенціал [4, с. 142–146]. Саме тут відбувається перевірка на якість: чи здатен законодавчий текст не лише відобразити емпіричні дані, а й запобігти криміногенним ризикам. Таким чином, юридична техніка завершує цикл, але водночас відкриває його заново, адже якість закону впливає на нові кримінологічні дослідження, створюючи ефект зворотного зв'язку. Зарубіжні концепції, такі як *evidence-based policy* Шермана [7, р. 321–323] чи легіспруденція Вінтгенса [9, р. 1–15], підтверджують ефективність такого підходу. Вони показують, що лише інтеграція науки, аналітики та техніки здатна забезпечити раціональність права і його реальний вплив на злочинність. В Україні ця модель ще перебуває на стадії становлення, але воєнні та поствоєнні трансформації роблять її особливо актуальною. Адже у період нестабільності саме системність і передбачуваність законотворчості можуть стати запобіжником від хаосу та криміногенних ризиків. Отже, «кримінологічний цикл законотворчості» можна розглядати як концептуальну модель, що поєднує дослідження злочинності, аналітичну обробку даних та якісну правову імплементацію. Чи стане він новим стандартом для української правової системи, чи залишиться лише теоретичною пропозицією, залежить від готовності держави інтегрувати наукові знання у практику законотворчості. І саме це питання визначає перспективу розвитку кримінології у XXI столітті.

Якщо «кримінологічний цикл законотворчості» окреслює загальну модель взаємодії науки, аналітики та правової техніки, то наступним кроком стає розробка практичного алгоритму кримінологічної експертизи нормативних актів. Йдеться про системну процедуру,

яка дозволяє оцінити законодавчі тексти не лише з точки зору формальної відповідності, а й з огляду на їхній потенційний криміногенний вплив. Така експертиза має поєднувати методи правового аналізу та соціального прогнозування, створюючи інструмент превентивного контролю за якістю законотворчості. Першим етапом алгоритму є кримінологічна діагностика: визначення того, які соціальні ризики може породжувати новий нормативний акт. Тут використовуються дані юридичної аналітики (статистика, прогнозні моделі, результати емпіричних досліджень [6, с. 188–205]). Другим етапом стає правова оцінка тексту: виявлення колізій, прогалин, надмірних оціночних понять, які можуть створювати криміногенний потенціал [4, с. 142–146]. Третій етап передбачає інтеграцію цих результатів у рекомендації для законодавця: чи варто ухвалювати акт у запропонованій редакції, чи необхідні зміни для зниження ризиків. Дослідження Батиргарєєвої [2, с. 12–14, 22–25] показують, що у транзитивному суспільстві, де правова система перебуває у стані постійних змін, кримінологічна експертиза нормативних актів стає особливо актуальною. Вона дозволяє враховувати не лише юридичні, а й соціальні чинники, що впливають на злочинність. У цьому сенсі алгоритм експертизи можна розглядати як своєрідний «запобіжник», який не допускає ухвалення законів із високим криміногенним потенціалом. Зарубіжні концепції також підтверджують важливість такого підходу. *Evidence-based policy* Шермана [7, р. 321–323] та легіспруденція Вінтгенса [9, р. 1–15] наголошують, що законотворчість має ґрунтуватися на даних і раціональності, а не на політичних інтуїціях. Це означає, що кримінологічна експертиза нормативних актів може стати універсальним інструментом, який забезпечує баланс між науковим знанням і правовою практикою. Таким чином, алгоритм кримінологічної експертизи нормативних актів можна описати як триєдину процедуру: діагностика соціальних ризиків, правова оцінка тексту та вироблення рекомендацій для законодавця. Чи стане він обов'язковим елементом

українського законотворчого процесу, чи залишиться лише науковою пропозицією, це питання визначатиме майбутнє кримінології та правової політики у найближчі десятиліття.

Висновки. У цьому дослідженні було показано, що злочинність як соціально-правове явище не може бути адекватно осмислена у межах лише однієї дисципліни. Кримінологія, юридична аналітика та юридична техніка утворюють триєдину систему, яка дозволяє не лише описувати злочинність, а й прогнозувати її розвиток та запобігати їй через якісне законотворення. Виявлено, що кримінологічні висновки потребують емпіричного підґрунтя, яке забезпечує юридична аналітика, а юридична техніка виконує роль імплементаційного механізму, що трансформує знання у нормативні акти.

Наукова новизна полягає у запропонованій концепції «кримінологічного циклу законотворчості», яка демонструє взаємозалежність трьох напрямів і відкриває можливість створення алгоритму кримінологічної експертизи нормативних актів. Практичне значення дослідження

полягає у тому, що воно пропонує інструменти для вдосконалення законодавчої діяльності, особливо в умовах транзитивного суспільства, воєнного стану та цифровізації права.

Разом із тим залишаються відкритими питання: чи зможе українська юридична система інтегрувати кримінологічну експертизу як обов'язковий елемент законотворчості; чи стане аналітика на основі Big Data реальним джерелом для формування кримінальної політики; чи здатна юридична техніка у найближчі роки виконати свою превентивну функцію у повному обсязі. Відповіді на ці питання визначатимуть перспективи розвитку кримінології та правової політики у XXI столітті.

Таким чином, дослідження не завершує дискусію, а лише відкриває новий простір для міждисциплінарних пошуків. Чи стане «кримінологічний цикл законотворчості» новим стандартом для України, чи залишиться теоретичною моделлю – залежить від готовності держави інтегрувати наукові знання у практику. І саме ця перспектива формує головний виклик для майбутніх досліджень.

Література:

1. Кримінологія : підручник / О. М. Джужа, В. В. Василевич, В. В. Черней, С. С. Чернявський та ін. ; за заг. ред. В. В. Чернея ; за наук. ред. О. М. Джужі. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 612 с.
2. Батиргареева В. С. Особливості запобігання злочинності у сучасному транзитивному суспільстві України. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2025. № 49. С. 12–25. DOI: 10.31359/2079-6242-2025-49-12.
3. Цифровізація в праві : підручник / С. Костенко, Ф. Мьосляйн, В. Стрільчук та ін. ; за ред. С. Костенко. Житомир : Поліський національний університет, 2025. 252 с.
4. Кулініч О. О. Методологічні аспекти юридичної техніки у правотворчості та правозастосуванні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 3. С. 142–146. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.03.1.19.
5. Луценко Ю. В. Політика держави у сфері боротьби зі злочинністю в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Юридичні науки. 2024. Т. 35 (74), № 4. С. 86–93. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2024.4/15.
6. Кулик О. Г., Ткаченко І. В. Юридична аналітика та прогнозування у правоохоронній діяльності : монографія. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 412 с.
7. Sherman L. W. Evidence-Based Policing: The Case for a New Global Standard. *Criminology & Public Policy*. 2020. Vol. 19, Iss. 2. P. 321–335.
8. Weisburd D., Braga A. A. Police Innovation: Contrasting Perspectives. 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2019. 512 p.
9. Wintgens L. J. The Rationality of Law: An Introduction to Legisprudence. Berlin : Springer Nature, 2021. 245 p.

References:

1. Dzhuzha, O. M., Vasylevych, V. V., Cherniei, V. V., Cherniavskiy, S. S. et al. *Kryminolohiia : pidruchnyk*. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav, 2020. 612 p. [in Ukrainian].
2. Batoryhareieva, V. S. Osoblyvosti zapobihannia zlochynnosti u suchasnomu tranzytyvnomu suspilstvi Ukrainy. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu*. 2025. No. 49. P. 12–25. DOI: 10.31359/2079-6242-2025-49-12 [in

Ukrainian].

3.Kostenko, S., Miosliain, F., Strilchuk, V. et al. Tsyfrovizatsiia v pravi : pidruchnyk. Zhytomyr : Poliskyi natsionalnyi universytet, 2025. 252 p. [in Ukrainian].

4.Kulinich, O. O. Metodolohichni aspekty yurydychnoi tekhniky u pravotvorchosti ta pravozastosuvanni. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*. 2025. No. 3. P. 142–146. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.03.1.19 [in Ukrainian].

5.Lutsenko, Yu. V. Polityka derzhavy u sferi borotby zi zlochynnistiu v Ukraini. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho*. Serii: Yurydychni nauky. 2024. Vol. 35 (74), No. 4. P. 86–93. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2024.4/15 [in Ukrainian].

6.Kulyk, O. H., Tkachenko, I. V. Yurydychna analityka ta prohnozuvannya u pravookhoronni diialnosti : monohrafiia. Kyiv : Vydavnychiy dim “Helvetyka”, 2020. 412 p. [in Ukrainian].

7.Sherman, L. W. Evidence-Based Policing: The Case for a New Global Standard. *Criminology & Public Policy*. 2020. Vol. 19, Iss. 2. P. 321–335.

8.Weisburd, D., Braga, A. A. Police Innovation: Contrasting Perspectives. 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2019. 512 p.

9.Wintgens, L. J. The Rationality of Law: An Introduction to Legisprudence. Berlin : Springer Nature, 2021. 245 p.

Стаття надійшла до друку 22 лютого 2026 року